

Архієрейська Літургія

(збірку складено на основі видання: Последование архиерейской службы с нотами и практическими указаниями регенту. — М. 1998)

1 Зустріч архієрея

За уставом архієрея зустрічають перед читанням третього часу в день Божественної Літургії. Та зазвичай у більшості храмів часи вичитують заздалегідь, а чин зустрічі відбувається приблизно за півгодини до Літургії.

✓ Вказівка регентові:

Незадовго до приїзду архієрея до церкви приїздить почет — диякон та іподиякони. Регенту слід з'ясувати з ними низку практичних питань:

1. Чи виконують іподиякони тріо «Іс пола еті деспота», чи це співатимуть хористи?
2. Які тропарі та кондаки співати та в якому порядку?
3. Чи співатимуть у вівтарі кондак на «і нині...»?
4. Чи на київський розспів співатимуть Трисвяте?
5. Як швидко чи повільно має бути спів Херувимської пісні?
6. Чи керує диякон парафіянами під час співу «Вірую» та «Отче наш»?
7. Як саме звучить титул архієрея (бажано виписати, щоб злагоджено заспівати на відпусті).
8. Чи буде наприкінці Літургії молебень, проповідь, хресна хода?

Під час приїзду архієрея хор стоїть на клиросі (а не в бабинці). Про наближення владики оповіщають дзвони.

Протодиякон: «Премудрість».

Хор негайно співає (урочисто, піднесено, енергійно): «Від сходу сонця до заходу...» /Пс. 112:3–2/ (від Пасхи до Вознесіння — «Христос воскрес»):

Зі сходу сонця до заходу

Сі-бемоль мажор

Артем Ведель

Зі сходу сонця до заходу, зі сходу сонця до за-ходу,

5

хваль - не ім' я Гос - под - не, хваль - не ім' -

9

я Гос - под - не від ни - ні і до ві - ку, від

14

від ни - ні і до ві - ку, і до ві - ку.

І одразу ж без перерви хор співає Вхідне «Достойно є» (у дванадесяті свята до віддання та у Преполовння — Задостойник).

✓ **Вказівка регентові:**

Співати «Достойно є» належить дуже повільно, щоб диякон встиг закінчити читання вхідних молитов. Орієнтир: наприкінці вхідних молитов архієрей прикладається до ікон Спасителя і Богоматері, читає перед Царськими вратами молитву й одягає клобук — в цей час спів «Достойно є» має бути завершеним.

Якщо спів закінчено надто рано, можна повторити ще раз частину молитви, наприклад з «Чеснішу від херувимів...» або з початку.

Достойно є

Соль мажор

Грецького наспіву, гл. 4

Дос-той-но є, і це є іс - ти-на, сла-ви-ти Те - бе, Бо-го-ро - ди-цю,

3

зав - жди Слав - ну - ю і Пре - не - по - роч - ну - ю,

4

і Ма - тір Бо - га на - шо - го. Чес - ні - шу від хе - ру - ви - мів

6

і не - зрів - нян - но слав - ні - шу від се - ра - фи - мів,

8

що без іс - тлін - ня Бо - га Сло - во по - ро - ди - ла,

9

дій - сну Бо - го - ро - ди - цю, Те - бе ве - ли - ча - є - мо.

Одягнувши клобук, архієрей тричі кланяється, приймає від іподиякона посох, повертається обличчям до парафіян і благословляє їх на три сторони.

Під час благословення хор урочисто співає «Тон деспотін» (у перекладі з грецької цей піснеспів означає: «Владику нашого й архієрея, Господи, збережи на многі літа»):

Тон деспотін... іс полла еті, деспота

Соль мажор

Тон дес - по - тін, ке ар - хі - е - ре - а і - мон, Ки - рі - є фі - ла - те.

Іс пол - ла е - ті, дес - по - та. Іс пол - ла е - ті, дес - по - та.

Іс пол - ла е - ті, дес - по - та. Іс пол - ла е - ті, дес - по - та.

2 Облачення архієрея

Далі після виголосу протодиякона «Премудрість! Хай радіє душа твоя Господеві» хор співає: «Хай радіє душа твоя Господеві»

✓ Орієнтир для регента:

Порядок облачення архієрея такий: підсакосник, епитрахиль, пояс, палиця, поручі, саккос, омофор, хрест, панагія, митра. Коли архієрей надягає митру, хор має доспівувати: «І як невісту прикрасив красою». Якщо спів закінчено раніше, можна повторити перший вірш: «Хай радіє душа твоя Господеві».

Коли під час облачення протодиякон виголошує «Господу помолимося. Господи, помилуй» — зупиняти спів не слід.

Хай радіє душа твоя

Сі-бемоль мажор

Григорій Верета

Урочисто

Хай ра-ді-є ду-ша тво-я Гос-по-де-ві. Бо вдяг-нув, вдяг-нув те-

6
бе в ри-зу, в ри-зу спа-сін-ня. І в о-де-жу ве-сіль-ну при-

11
брав, при-брав те-бе. Хай ра-ді-є ду-ша тво-я Гос-по-де-ві,

17
Гос-по-де-ві. Бог вдяг-нув те-бе в ри-зу, в ри-зу спа-сін-ня, і в о-

23
де-жу ве-сіль-ну, ве-сіль-ну при-брав, при-брав те-бе. Мов на мо-ло-

29

до - го, по - клав на те - бе ві - нець. Хай ра - ді - є ду - ша тво - я

36

Гос - по - де - ві. І як не - віс - ту при - кра - сив те - бе кра - со - ю.

Хай радіє душа твоя

Сі-бемоль мажор

Олексій Львов

Хай ра - ді - є ду - ша, ду - ша тво - я Гос - по - де - ві.

7

Бо вдяг - нув те - бе в ри - зу, в ри - зу спа - сін - ня,
Бо вдяг - нув, бо вдяг - нув те - бе

11

бо вдяг - нув те - бе в ри - зу, в ри - зу спа - сін - ня.
бо вдяг - нув те - бе

17 **Тріо:**

І в о - де - жу ве - сіль - ну, ве - сіль - ну при - брав те - бе.

Хай ра - ді - є ду - ша, ду - ша тво - я Гос - по - де - ві,

27 **Тріо:**

Бо вдяг - нув те - бе, бо вдяг - нув те - бе

29

в ри - зу, в ри - зу спа - сін - - - ня.

32

І в о - де - жу, в о - де - жу ве - сіль - ну, ве - сіль - ну при - брав те - бе.

38 **Тріо:**

Мов на мо - ло - до - го, по - клав на те - бе ві - нець.

Хай ра ді - є ду - ша, ду - ша тво я Гос - по - де - ві.

Тріо:

І як не - віс - ту, і як не - віс - ту, при - кра - не - віс - ту, і як не - віс - ту,

52

сив те - бе, при - кра сив кра - со - ю.
при - кра сив кра - со - ю.

При - кра - сив те - бе кра - со - ю,
При - кра - сив те - бе кра - со - ю, кра со - ю,
При - кра - сив те - бе кра - со - ю,

56

при - кра - сив те - бе, при - кра - сив кра со - ю.
при - кра - сив те - бе кра - со - ю.

Закінчується облачення виголосом протодіякона: «Так нехай просвітиться...».
Хор: «**Амінь.** Тон деспотін... Іс пола еті деспота».

Соль мажор

Тон дес-по-тін, ке ар-хі-е-ре-а і-мон, Ки-рі-є фі-ла-те.

4

Іс пол-ла е-ті, дес-по-та. Іс пол-ла е-ті, дес-по-та.

6

Іс пол-ла е-ті, дес-по-та. Іс пол-ла е-ті, дес-по-та.

Далі до малого входу Літургія йде без змін.

3 Архієрейський вхід

Після третього антифону на виголосі протодиякона «Премудрість, будьмо уважні» духівництво починає співати «Прийдіть, поклонімся» — перед Царськими вратами.

✓ **Вказівка регентові:**

Коли архієрей сходить з кафедри на амвон, хор має розпочати спів «Спаси нас, Сину Божий...», накладаючись на спів духівництва.

Хор: «Спаси нас, Сину Божий...»

Соль мінор

Спа-си нас, Сину Божий, що воскрес із мерт-вих, спі-ва-є-мо То-бі: а-ли-лу - я.

Далі духівництво співає те саме: «Спаси нас, Сину Божий...» і щойно завершує, хор співає: «Іс пола еті деспота».

Іс полла еті деспота

Фа мажор

Дмитро Бортнянський

Іс пол - ла е - ті, дес - по - та, іс пол -

ла е - ті, дес - по - та, іс пол - ла е - ті,

дес - по - та, іс пол - ла е - ті, дес - по - та.

Якщо духівництво повторює спів «Іс пола еті деспота», хор також повторює:

До мажор

Іс пол - ла е - ті, дес - по - та.

Якщо духівництво ще раз це співає, хор знову повторює цей піснеспів.

Далі — ТРОПАРІ, КОНДАКИ.

4 Архірейське Трисвяте

1-й раз співає хор:

Соль мінор

Київське

А - мінь. Свя - тий Бо - же, свя - тий Кріп -
кий, свя - тий Без - смерт - ний, по - ми - луй нас.

2-й раз — священство співає те саме.

3-й раз співає хор:

Соль мінор

Повільно й тихо

Свя-тий Боже, Святий Кріпкий, Святий Без - смерт-ний, по-ми-луй нас.

Архірей виходить на амвон і виголошує: «Зглянься з неба, Боже, і подивись, і віддай виноградник цей, бо його ж насадила правиця Твоя», — і хрестить усіх на чотири сторони.

4-й раз — «Трисвяте» співає тріо (так, щоб на кожне «Агіос...» припадало одне хресне знамення архіерея):

Агіос о Феос

Соль мінор

А - гі-ос о Фе-ос, А - гі-ос

7

Іс - хі - рос, А - гі - ос А - фа - на - тос, е лей - сон і мас.

5-й раз — і одразу ж хор швидко:

Соль мінор

Швидко

Свя-тий Боже, Святий Кріпкий, Святий Без - смерт - ний, по - ми - луй нас.

6-й раз — священство.

7-й — хор, накладаючись на спів священства після слів «Святий Боже...»:

Соль мінор

Сла-ва... І нині... А-мінъ.

І одразу ж «Агіос Афанатос» і Трисвяте:

А - гі - ос А - фа - на - тос, е лей - сон і - мас.

Свя - тий Бо - же, свя - тий Кріп - кий, свя -

5

тий Без - смерт - ний, по - ми - луй нас.

Після читання Євангелія «Слава Тобі, Господи» слід співати трохи повільніше, і одразу ж (у відповідь на архієрейське благословення) динамічно:

Іс пол - ла е - ті, дес - по та.

✓ **Вказівка для регента:**

На потрійній ектенії після поминання архієрея священство співає у вітварі «Господи, помилуй» і одразу ж це повторює хор.

5 Херувимська пісня

1. На великому вході «Амін» співають двічі: перший раз на одній ноті (якщо подвійний «Амін» не передбачено у піснеспіві), а другий — по нотах.
2. Одразу ж по закінченні Херувимської у відповідь на архієрейське благословення хор співає «Іс пола еті деспота»:

Іс пол - ла е - ті, дес - по та.

6 Євхаристійний канон

Після «Достойно є» протодиякон виголошує «І всіх, і все».

Хор співає, як звичайно: «І всіх, і все».

Далі протодиякон виголошує довге прохання, що закінчується словами «І за всіх, і за все», хор співає повільно:

Фа мажор

I за всіх, і за все.

Під час причастення священства (зазвичай це триває довше, ніж у звичайних парафіяльних храмах) буває або проповідь, або спів духовних творів, які регентові потрібно підготувати заздалегідь.

Після причастя мирян Архієрей: «Спаси, Боже...»

Хор: «Іс пола еті деспота» (коротке) і одразу ж «Ми бачили світло істинне...»

Іс пол - ла е - ті, дес - по - та.

7 Відпуст і закінчення

На відпусті Божественної Літургії важливо правильно назвати титул архієрея:

Хор: «Слава... і нині... Амінь. Господи, помилуй (тричі), (Святійший / Високопреосвящений / Преосвящений) Владико, благослови!»

Архієрей промовляє відпуст, а хор відповідає: «Іс пола еті деспота» (коротке).

Після Многоліття хор одразу ж співає: «Іс пола еті деспота» (коротке).

✓ Вказівка регентові:

Якщо після Літургії передбачено хресну ходу, то хорові краще під час причастення мирян перейти на середину храму, аби вчасно вийти за духівництвом із храму.

Коли іподиякони у вівтарі розоблачають архієрея та кладуть священний одяг на блюдо, хор повільно співає тріо: «Іс пола еті деспота»:

Фа мажор

Дмитро Бортнянський

Іс пол - ла е - ті, дес - по - та, іс пол -

6

ла е - ті, дес - по - та, іс пол - ла е - ті,

11

дес - по - та, іс пол - ла е - ті, дес - по - та.

Потім, коли Владика виходить через Царські врата на амвон, іподиякон подає йому жезл, а хор урочисто співає: «Тон деспотін...»

Соль мажор

Тон дес - по - тін, ке ар - хи - е - ре - а і - мон, Ки - рі - є фі - ла - те.

4

Іс пол - ла е - ті, дес - по - та. Іс пол - ла е - ті, дес - по - та.

6

Іс пол - ла е - ті, дес - по - та. Іс пол - ла е - ті, дес - по - та.